

گزارش یک مورد واریاسیون از بخش سوم شریان آگزیلاری (انشعاب شریان توراسیک خارجی از بخش سوم شریان آگزیلاری)

دانیال عزتی یزدانی^۱، ریحانه وردیان، عباس شاهدی^{۳*}

گزارش مورد

مقدمه: شریان آگزیلاری (Axillary) ادامه شریان ساب‌کلاوین (Subclavian) می‌باشد که ناحیه آگزیلاری را خون‌رسانی می‌کند. این شریان از کنار خارجی دنده اول شروع شده و در کنار تحتانی عضله *terse major* ترس‌ماژور خاتمه می‌یابد و بعد از آن به نام شریان بازویی در بازو طی مسیر می‌کند، واریاسیون Variation شریان آگزیلاری امری شایع است و با توجه به این‌که اندام فوقانی را مشروب می‌کند از لحاظ پزشکی دانستن این واریاسیون‌ها امر مهمی به نظر می‌رسد که یک مورد نادر آن را در هنگام تشریح به روش کلاسیک آناتومی در حفره زیربغل سمت راست یک جسد مذکر با سن تقریبی ۶۵-۶۰ سال در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد مشاهده گردید که بدین شرح می‌باشد: شریان توراسیک خارجی *lateral thoracic artery* که به‌طور معمول از قسمت دوم شریان آگزیلاری جدا می‌شود در این مورد از شاخه *Thoracodorsal artery* توراکودورسال بخش سوم جدا شده است. از آن‌جا که شریان آگزیلاری در معرض آسیب و پارگی می‌باشد، به‌خصوص در موارد جا انداختن درفتگی‌های شانه و یا برداشتن غدد لنفاوی زیر بغل و هم‌چنین استفاده از شریان‌های اندام فوقانی برای اعمال جراحی *bypass* عروق کرونر، بنابراین آگاهی از آناتومی طبیعی و واریاسیون‌های شریان آگزیلاری برای متخصصین علوم پزشکی به‌خصوص جراحان و آناتومیست‌ها مفید خواهد بود.

واژه‌های کلیدی: شریان آگزیلاری، واریاسیون، شریان توراکودورسال، شریان توراسیک خارجی

ارجاع: عزتی یزدانی دانیال، وردیان ریحانه، شاهدی عباس. گزارش یک مورد واریاسیون از بخش سوم شریان آگزیلاری (انشعاب شریان توراسیک خارجی از بخش سوم شریان آگزیلاری). مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد ۱۳۹۸؛ ۲۷ (۹): ۶۳-۱۸۵۹.

۱-۲- کارشناسی ارشد، گروه علوم تشریح، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران
 ۳- استادیار، گروه علوم تشریح، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران
 *(نویسنده مسئول): تلفن: ۰۹۱۲۰۲۳۲۰۷۱، پست الکترونیکی: abas_shahedi2006@yahoo.com، صندوق پستی: ۸۹۱۵۹۶۴۴۳

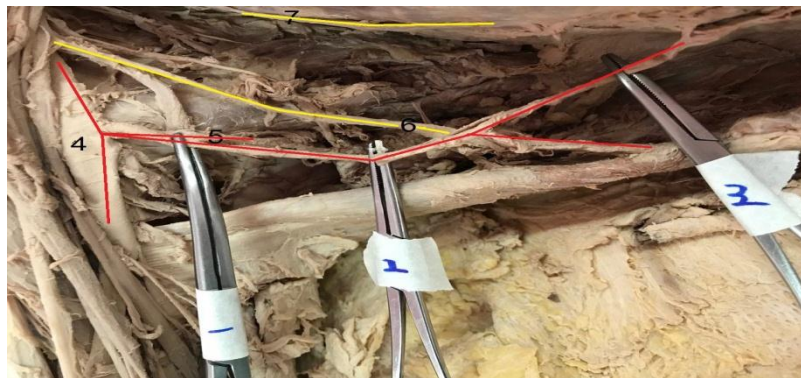
مقدمه

شریان آگزیلاری ادامه شریان ساب کلاوین است که از کنار خارجی دنده اول شروع شده و در کنار تحتانی عضله ترس ماژور به شریان براکیال تبدیل می‌شود. شریان آگزیلاری در تمام طول مسیرش در مجاورت کامل با طناب شبکه بازویی و شاخه‌های آن‌ها قرار دارد و با همدیگر در غلاف آگزیلاری قرار دارند. شریان آگزیلاری توسط عضله Pectoralis Minor پکتورالیس مینور به سه قسمت تقسیم می‌شود. که به‌طور طبیعی از اولین بخش که قبل از عضله قرار گرفته شاخه سینه‌ای فوقانی، از دومین بخش که در خلف عضله قرار گرفته، شاخه توراکوآکرومیال Thoraco-acromial artery و توراسیک خارجی و از سومین بخش که بین کنار تحتانیین عضله و کنار تحتانی عضله ترس ماژور قرار گرفته است، شاخه‌های سیرکمفلکس هومرال قدامی Anterior humeral circumflex artery و خلفی و Sub-Scapularis artery تحت کتفی جدا می‌شود (۱). تاکنون واریاسیون‌های زیادی از شریان آگزیلاری، براکیال و شاخه‌های آن‌ها گزارش شده است از جمله تقسیم شدن قسمت سوم شریان آگزیلاری به دو شاخه براکیال سطحی و عمقی (۲) شریان آگزیلاری دو شاخه و شریان آگزیلاری نابجا و نفوذ در شبکه بازویی (۳) تقسیم شریان آگزیلاری به دو شاخه شریان بازویی و بازویی عمقی (۴) تنوع تعداد شاخه‌های شریان آگزیلاری از بخش‌های مختلف آن، فقدان شریان توراسیک خارجی و جایگزینی آن توسط شاخه‌های سوراخ‌کننده شریان‌های بین‌دنده‌ای است (۵).

گزارش حاضر نیز بیان‌کننده واریاسیون قسمت سوم شریان آگزیلاری و جدا شدن شریان توراسیک خارجی از شریان توراکودورسال می‌باشد که در طی تشریح یک جسد مذکر با سن تقریبی ۶۵-۶۰ سال برای دانشجویان پزشکی در گروه علوم تشریح دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد مشاهده شده و به‌نظر می‌رسد اهمیت انشعاب شاخه‌های مختلف شریان آگزیلاری را از نظر بالینی نشان دهد.

گزارش مورد

در سال ۱۳۹۵ در بخش آناتومی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در حین تشریح حفره زیر بغل سمت راست یک جسد ناشناس مذکر با سن تقریبی ۶۵-۶۰ سال به منظور آموزش عملی دانشجویان رشته پزشکی، برای مشخص کردن شریان آگزیلاری و شاخه‌های آن مشاهده شد که شریان آگزیلاری با توجه به عضله پکتورالیس مینور به سه قسمت تقسیم شده بود. با جستجوی بیشتر مشخص شد که از قسمت اول شریان، شریان توراسیک فوقانی از قسمت دوم شریان توراکوآکرومیال و از قسمت سوم شریان ساب‌اسکاپولار و سیرکمفلکس هومرال قدامی و خلفی جدا شده که در ادامه شریان ساب‌اسکاپولار شریان سیرکمفلکس اسکاپولواراد فضای سه گوش شده و در آن استوموز شریانی اطراف کتف شرکت می‌کرد و از شریان توراکودورسال قبل از ورود به عضله پشتی بزرگ Latissimusdorsi muscle شاخه شریان توراسیک خارجی جدا شده بود (شکل ۱).

تشریح حفره آگزیلاری طرف راست: شماره ۱ شریان ساب اسکاپولار ۲ شریان توراکودورسال ۳ شریان توراسیک خارجی ۴ شریان آگزیلاری ۵ شریان سیرکمفلکس اسکاپولار ۶ عصب توراکودورسال ۷ عصب لانگ توراسیک

توراسیک خارجی و جایگزینی آن توسط شاخه‌های سوراخ کننده شریان‌های بین‌دنده‌ای گزارش گردیده است که برخی منابع آن را شریان توراسیک سطحی نام‌گذاری کرده‌اند که پوست روی عضله پکتورالیس‌ماژور را خون‌رسانی می‌کند (۱۲). وازودها و همکاران در سال ۲۰۰۸ گزارش نمودند که از قسمت اول شریان آگزیلاری دو شاخه و از قسمت‌های دوم و سوم آن شاخه‌ای جدا نشده است. شاخه‌های جدا شده از قسمت اول عبارت بودند از شریان توراسیک فوقانی و یک شاخه جانبی قطور که در ادامه به شاخه‌های سیرکمفلکس هومرال خلفی، توراکودورسال، توراسیک خارجی تقسیم شده است که شاخه قطور جانبی تحت عنوان شریان تحت‌کتفی نام‌گذاری شده است (۹). در گزارش دیگر آمده است که تا ۳۰ درصد موارد شریان ساب‌اسکاپولار می‌تواند توسط یک تنه مشترک با شریان سیرکمفلکس هومرال خلفی از بخش سوم شریان آگزیلاری منشا بگیرد. تقسیم شریان آگزیلاری به دو شاخه رادیال و اولنار و هم‌چنین منشا یک شاخه به نام شریان توراسیک بالی Alar thoracic اغلب از بخش دوم و یا گاهی از بخش اول شریان آگزیلاری نیز گزارش شده است که چربی و عقده‌های لنفاوی حفره آگزیلاری را خون‌رسانی می‌کنند (۱۳). استفاده از ابزارهای تهاجمی در تشخیص بیماری‌های قلب و عروق اهمیت نوع و شیوع واریاسیون‌های عروقی را ثابت نموده است. از آنجا که شریان‌های اندام فوقانی برای بای‌پس bypass عروق کرونر و ایجاد flap فلپدر جراحی‌های ترمیمی استفاده می‌گردند (۱۴). شناخت و آگاهی صحیح از الگوهای نرمال و متغیر شریان‌های اندام فوقانی نظیر شریان آگزیلاری از نظر جراحی و آنژیوگرافی مهم می‌باشد. بنابراین واریاسیون مشاهده شده در این مقاله برای متخصصین جراحی و آناتومی بسیار ارزشمند و مفید است و از عوارض جانبی در حین عمل جراحی بکاهد.

سپاس‌گزاری

نویسندگان این مقاله از مدیریت محترم گروه علوم تشریح دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد و مسئول محترم سالن تشریح به خاطر همکاری مناسب آن‌ها صمیمانه تشکر و سپاس‌گزاری می‌نمایند.

تعارض در منافع: وجود ندارد

مطالعه حاضر یک یافته آناتومیک از واریاسیون شریان آگزیلاری را نشان می‌دهد که در آن شریان توراسیک خارجی از شریان توراکودورسال از بخش سوم شریان جدا شده است. شناخت و آگاهی از واریاسیون‌ها در آناتومی برای متخصصین علوم پزشکی به‌خصوص آناتومیست‌ها، رادیولوژیست‌ها و متخصصین جراحی و بیهوشی مهم است و اهمیت آن به خاطر استفاده وسیع تصویربرداری کامپیوتری در طب تشخیصی بیشتر نیز شده است (۶). نسبت واریاسیون شریانی در سمت راست به چپ ۲ به ۱ گزارش شده است (۷) آنومالی‌های شریان آگزیلاری با توجه به منشا، مسیر و الگوهای شاخه‌های منشعب از آن شایع می‌باشد. در طی امبریوژنز شاخه خارجی هفتمین شریان بین‌قطعه‌ای گردنی بزرگ می‌شود تا شریان محوری اندام فوقانی را تشکیل دهد که در مراحل بعدی تکامل شریان آگزیلاری، بازویی و جوانه‌های آن نیز شریان‌های رادیال و اولنار را به‌وجود می‌آورند (۸) این واریاسیون‌ها می‌تواند به علت اختلاف در تکامل جنینی شبکه عروقی جوانه‌های اندام‌ها توجیه شود (۹). براساس مبدا شاخه‌ها از شریان آگزیلاری، در یک مطالعه که توسط دی‌گاریس و همکاران در سال ۱۹۲۸ انجام شده ۲۳ نوع مختلف از واریاسیون شریان آگزیلاری توضیح داده شده است (۱۰). کازویا و همکاران در سال ۲۰۰۳ گزارش نمودند که شریان آگزیلاری به شاخه‌های بازویی سطحی و تحت‌کتفی سطحی بدون وجود شریان بازویی طبیعی تقسیم شده است. شریان آگزیلاری بعد از جدا شدن شریان ساب‌اسکاپولار، بدون این‌که وارد شبکه بازویی شود تبدیل به شریان بازویی شده و سرانجام این شریان در حفره آرنجی به شریان رادیال و اولنار منشعب می‌شود. شریان ساب‌اسکاپولار نیز به شریان توراسیک خارجی، توراکودورسال، سیرکمفلکس هومرال قدامی و خلفی تقسیم شده است. با توجه به نادر بودن این واریاسیون، برای جراحان و متخصصین بالینی آگاهی از چنین واریاسیون شریانی می‌تواند مهم باشد به‌خصوص زمانی که ابزارهای تشخیصی و جراحی را در ناحیه آگزیلا و اندام فوقانی مورد استفاده قرار می‌دهند (۱۱). در مورد دیگر فقدان شریان

References:

- 1- Standing S BN, Collins P. *Grays anatomy*. 39 ed. Churchill livigstone; 2008: 844-5.
- 2- VijayaBhaskar P, Ritesh R, Shankar PR. *Anomalous Branching of the Axillary Artery: A Case Report*. Kathmandu Univ Med J (KUMJ) 2006; 4(4): 517-9
- 3- Honma S, Kawai K, Koizumi M, Kodama K. *Aberrant Axillary Artery Descending Deep Beneath the Brachial Plexus*. Anat Sci Int 2003; 78(2): 114-9.
- 4- George BM, Nayak S, Kumar P. *Clinically Significant Neurovascular Variations in the Axilla and the Arm—A Case Report*. Neuroanatomy 2007; 6(1): 36-8.
- 5-Valnicek SM, Mosher M, Hopkins JK, Rockwell WB. *The Subscapular Arterial Tree as a Source of Microvascular Arterial Grafts*. Plast Reconstr Surg 2004; 113(7): 2001-5.
- 6-Harry WG, Bennett JD, Guha SC. *Scalene Muscles and the Brachial Plexus: Anatomical Variations and Their Clinical Significance*. Clin Anat 1997; 10(4): 250-2.
- 7-Rodriguez-Baeza A, Nebot J, Ferreira B, Reina F, Perez J, Sanudo J, et al. *An Anatomical Study and Ontogenetic Explanation of 23 Cases with Variations in the Main Pattern of the Human Brachio-Antebrachial Arteries*. J Anatomy 1995; 187(Pt 2): 473-9.
- 8-Tan CB, Tan CK. *An Unusual Course and Relations of the Human Axillary Artery*. Singapore Med J 1994; 35(3): 263-4.
- 9-Saralaya V, Joy T, Madhyastha S, Vadgaonkar R, Saralaya S. *Abnormal Branching of the Axillary Artery: Subscapular Common Trunk. A Case Report*. Int J Morphol 2008; 26(4): 963-6.
- 10- De Garis CF, Swartley WB. *The Axillary Artery in White and Negro Stocks*. Developmental Dynamics. 1928; 41(2): 353-97.
- 11- Yoshinaga K, Kodama K, Kameta K, Karasawa N, Kanenaka N, Kohno S, et al. *Rare Variation of the Arm Artery: Coexistence with the Superficial Brachial and Superficial Subscapular Arteries in the Absence of the Normal Brachial Artery*. Okajimas Folia Anat Jpn 2003; 80(1): 23-8.
- 12- Patnaik VV, Kalsey G, Singla RK. *Branching Pattern of Axillary Artery—A Morphological Study*. J Anat Soc India 2000; 49(2): 127-32.
- 13- Jafari Iraj, Mahmoudian Alireza, Karim Fahmohammad Hassan, Jafarpour Mokhtar. *A Case Report of Axillary Rare Variation*. Zahedan J Research in Medical Sciences 2007; 9(2): 9-15. [Persian]
- 14- Yalcin B, Kocabiyik N, Kirici Y, Ozan H. *Arterial Variations of the Upper Extremities*. Anatomical science international 2006; 81(1): 62-4.

A case report of a variation from the third part of the axillary artery (Branching of the lateral thoracic artery from the third part of the axillary artery)

Daniyal Ezatiyazdani⁰¹, Reyhane Vardiyani² Abbas Shahedi³

Original Article

Introduction: The axillary artery extends to the subclavian artery, which gives blood to the axillary region. This artery is starting from the outset of the first rib and ends near the inferior teres major muscle, and then goes on with the name of the Brachial artery. The axillary artery variation is common and gives the blood supply to the upper limb. Clinically important. These variations seem to be an important finding that a rare case of anatomical presentation in an underground cavity to the right of a male body with an age of approximately 60-65 years was found in Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in Yazd, which was as follows: external thoracic artery that is normally separated from the second part of the axillary artery; In this case, the third branch of the Thoracodorsal artery is separated. Since the axillary artery was exposed to damage, especially in cases of abdominal tenderness or removal of the axillary lymph nodes, the use of upper limb arches for coronary artery bypass surgery. Therefore, knowledge of natural anatomy and axillary artery changes will be useful for medical professionals, especially surgeons and anatomists.

Keywords: Axillary artery, Variation, Thoracodorsal artery, External thoracic artery.

Citation: Ezatiyazdani D, Vardiyani R, Shahedi A. A case report of a variation from the third part of the axillary artery (Branching of the lateral thoracic artery from the third part of the axillary artery). Shahid Sadoughi Uni Med Sci 2019; 27(9): 1859-63

^{1,2}Department of Anatomy and Biology, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

³Department of Anatomy and Biology, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

*Corresponding author: Tel:09120232071, email: abas_shahedi2006@yahoo.com